

RAQAMLASHTIRISH JARAYONIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING YANGI IMKONIYATLARI

Sobir Tuychiyev Abdusodikovich

O'zDJTU Raqamli ta'lim texnologiyalar markazi rahbari

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17450421>

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamlashtirish jarayoni va uning xorijiy tillarni o'qitishdagi o'rni tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar asosida ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, innovatsion pedagogik yondashuvlarni joriy etish hamda raqamli resurslar yordamida o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirish masalalari yoritiladi. Shuningdek, maqolada sun'iy intellekt, mobil ilovalar, virtual ta'lim platformalari va masofaviy o'qitish tizimlarining samaradorligi haqida so'z yuritiladi. Xulosa qismida raqamlashtirish sharoitida xorijiy tillar ta'limini yanada takomillashtirish bo'yicha amaliy takliflar keltirilgan.

Kalit so'zlar: raqamlashtirish, xorijiy til, sun'iy intellekt, raqamli ta'lim, innovatsion pedagogika, masofaviy o'qitish.

XXI asrda dunyo ta'lim tizimi raqamli transformatsiya bosqichiga kirib keldi. Bugungi kunda raqamlashtirish nafaqat iqtisodiyot yoki boshqaruv tizimlarida, balki ta'lim jarayonining barcha bosqichlarida chuqur iz qoldirmoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o'qitish sohasida raqamli texnologiyalar o'quv jarayonini takomillashtirish, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi kommunikatsiyani interaktiv shaklda amalga oshirish imkonini bermoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham raqamli ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar olib borilmoqda. Prezidentning "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi bu boradagi asosiy yo'nalishlarni belgilab berdi. Xususan, xorijiy tillarni o'qitish jarayoniga raqamli platformalar, sun'iy intellekt vositalari va onlayn o'quv tizimlarini joriy etish — zamonaviy o'qituvchining eng muhim vazifasiga aylangan.

Raqamlashtirish — bu axborotni raqamli shaklga o'tkazish, saqlash va uzatish jarayonidir. Ta'lim tizimida raqamlashtirish o'quv materiallarini elektron resurslar ko'rinishida yaratish, ularni onlayn platformalar orqali taqdim etish hamda talabalarning mustaqil o'qish imkoniyatlarini kengaytirishni nazarda tutadi.

Raqamlashtirilgan ta'lim tizimi o'quv jarayonini individuallashtirishga yordam beradi. Har bir talaba o'zining bilim darajasi, tezligi va qiziqishlariga mos tarzda o'qish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon xorijiy til o'rganishda ayniqsa muhim, chunki til o'rganish — bu uzluksiz muloqot va mashq qilish jarayonidir.

Bugungi kunda xorijiy tillarni o'qitishda quyidagi raqamli vositalar keng qo'llanmoqda:

1. **Mobil ilovalar (Duolingo, Babel, Memrise)** – soʻz boyligini oshirish va talaffuzni yaxshilashga xizmat qiladi.
2. **Onlayn dars platformalari (Coursera, EdX, BBC Learning English)** – darsliklardan tashqari interaktiv mashgʻulotlar bilan boyitilgan.
3. **Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari (VR/AR)** – talabalarga muhitda tilni tabiiy oʻrganish imkonini yaratadi.
4. **Sunʼiy intellekt asosidagi tizimlar (ChatGPT, Replika, TalkPal)** – real muloqot muhitini simulyatsiya qiladi.

Ushbu texnologiyalar yordamida oʻquvchilar oʻz nutq koʻnikmalarini mustaqil ravishda rivojlantirishlari, tinglab tushunish va yozma nutq malakalarini oshirishlari mumkin.

Raqamlashtirish jarayonida oʻqituvchi roli oʻzgarib, u endi faqat bilim beruvchi emas, balki oʻquv jarayonini boshqaruvchi, yoʻnaltiruvchi va motivatsiya beruvchi shaxs sifatida namoyon boʻladi. Innovatsion yondashuvlar quyidagi metodlarni oʻz ichiga oladi:

- **Blended learning** (aralash taʼlim) – anʼanaviy darslar va onlayn oʻqishni uygʻunlashtiradi.

- **Flipped classroom** (teskari sinf) – oʻquvchi darsdan oldin materialni mustaqil oʻrganadi, darsda esa muhokama va amaliy mashgʻulotlar oʻtkaziladi.

- **Gamifikatsiya** – oʻyin elementlari orqali motivatsiyani oshiradi.

- **Adaptive learning** – tizim har bir oʻquvchiga individual yondashuvni taklif qiladi.

Bu metodlar xorijiy til oʻqitish jarayonini interaktiv, samarali va qiziqarli qiladi.

Sunʼiy intellekt (SI) asosidagi dasturlar til oʻrganish jarayonini tahlil qiladi va oʻquvchining zaif tomonlarini aniqlab, mos mashqlarni taklif etadi. Masalan, ChatGPT yoki Google Bard kabi til modellari oʻquvchilarga grammatik xatolarini tuzatish, matn yozish yoki suhbat simulyatsiyasini amalga oshirish imkonini beradi.

Shuningdek, SI yordamida **talaffuzni avtomatik tahlil qilish, transkripsiya qilish, real vaqt tarjimasini** kabi imkoniyatlar ham mavjud. Bu texnologiyalar til oʻrganishni osonlashtiradi va shaxsiylashtiradi.

COVID-19 pandemiyasi davrida masofaviy taʼlim butun dunyoda keng yoyildi. Shu jarayon xorijiy tillarni oʻqitishdagi raqamli vositalarning ahamiyatini yanada oshirdi. Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, Moodle kabi platformalar oʻqituvchilar va oʻquvchilarga geografik chegaralarsiz muloqot qilish imkonini berdi.

Masofaviy oʻqitishning afzalliklari:

- Moslashuvchanlik va vaqt tejash;

“RAQAMLASHTIRISH DAVRIDA O‘ZBEK TILINI DAVLAT TILI VA XORIJIY TIL SIFATIDA O‘QITISH MASALALARI: MAHALLIY VA XORIJIY TAJRIBA”

MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY- AMALIY KONFERENSIYA

- Audio/video resurslar orqali til muhitiga kirish;
- Darslarni qayta ko‘rish imkoniyati;
- Interaktiv testlar va o‘z-o‘zini baholash tizimi.

Biroq, muammolar ham mavjud: texnik infratuzilmaning yetishmasligi, internet sifati pastligi va o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli emasligi.

O‘zbekiston Respublikasi hukumatining “Yoshlar – kelajagimiz” dasturi va “Raqamli ta’lim” loyihalari doirasida xorijiy tillarni o‘qitishda raqamli texnologiyalarni joriy etish bo‘yicha ko‘plab tashabbuslar amalga oshirilmoqda.

2022–2025 yillarda “O‘zbekistonda raqamli ta’lim” konsepsiyasi doirasida quyidagilar rejalashtirilgan:

- Onlayn til platformalarini mahalliyashtirish;
- Raqamli o‘quv resurslari bazasini yaratish;
- O‘qituvchilarni raqamli kompetensiyalar bo‘yicha qayta tayyorlash;
- Sun‘iy intellekt asosidagi ta’lim tizimlarini ishlab chiqish.

Bu yo‘nalishlar xorijiy til ta’limini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

Raqamlashtirish xorijiy tillarni o‘qitishda keng imkoniyatlar yaratmoqda. U o‘quv jarayonini interaktiv, moslashuvchan va samarali qiladi. Shu bilan birga, o‘qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish, texnik infratuzilmani takomillashtirish va milliy elektron o‘quv platformalarini rivojlantirish zarur.

Amaliy takliflar:

1. Xorijiy tillar uchun milliy onlayn portalni yaratish;
2. Sun‘iy intellekt yordamida individual o‘quv yo‘nalishlarini shakllantirish;
3. O‘qituvchilarni raqamli kompetensiyalar bo‘yicha muntazam o‘qitish;
4. Raqamli baholash tizimini joriy etish;
5. Til o‘rganishni gamifikatsiya asosida ommalashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi.
2. UNESCO. *Education in a Digital World: Global Report*, 2022.
3. Warschauer, M. (2020). *Digital Learning and Language Acquisition*. Oxford University Press.
4. Duolingo Research Reports, 2023.
5. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. *Raqamli ta’lim loyihalari hisobotlari*, 2024.